

Sri Lanka Civil Society
FATF Network

ශ්‍රී ලංකා සිවිල් සමාජ FATF ජාලය

**සිවිල් සමාජය නියාමනය සහ අධීක්ෂණය: එය මූල්‍ය ක්‍රියාකාරී
කාර්ය සාධක බලකාය සමඟ සම්බන්ධ වන්නේ කෙසේද?**

FATF යනු කුමක්ද සහ එය වැදගත් වන්නේ ඇයි?

FATF අවහාවිතයෙන් සිවිල් අවකාශය
ආරක්ෂා කර ගැනීම

FATF අවහාවිතයේ පිරිවැය

විධායකය විසින් සිවිල් සමාජය පාලනය සඳහා
මෙය නීති අවියක් ලෙස යොදා ගැනීම

දැන් ඔබට ක්‍රියාත්මක විය හැකියි

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරී කාර්ය සාධක බලකාය (FATF) යනු කුමක්ද සහ එය අදාළ වන්නේ ඇයි?

FATF යනු කුමක්ද?

- මූල්‍ය ක්‍රියාකාරී කාර්ය සාධක බලකාය (FATF) යනු මුදල් විශුද්ධීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම වැළැක්වීම සඳහා ක්‍රියා කරන ගෝලීය මුරකරුවා (Watchdog) වේ. මෙම ආයතනය මෙවැනි නීතිවිරෝධී ක්‍රියාකාරකම් වැළැක්වීම අරමුණු කරගත් ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන් සකස් කරයි.

FATF ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලවීම රටකට වැදගත් වන්නේ ඇයි?

FATF ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල නොවීම නිසා රටක් "අනුකූල නොවන" (Non-compliant) රටක් ලෙස හඳුනාගනු ලබන අතර, එමගින් එම රට අළු (Grey) හෝ කළු (Black) ලේඛනගත වීමට ඉඩ ඇත. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විදේශීය ආයෝජන පහත වැටීම, ණය ගැනීමේ පිරිවැය ඉහළ යාම සහ දේශීය බැංකුවලට විදේශීය මූල්‍ය ආයතන සමඟ පවතින අනුරූපී බැංකු සබඳතා (Correspondent banking relationships) අහිමි වීම සිදුවිය හැකිය. එවිට එම රටේ ආර්ථිකය දුර්වල සහ ආයෝජනයන් සඳහා අහාරක්ෂිත එකක් ලෙස සලකනු ලැබේ.

FATF නිර්දේශ මොනවාද?

- FATF නිර්දේශ මගින් රටවලට නීතිවිරෝධී මූල්‍ය ප්‍රවාහයන් මැඩපැවැත්වීම සඳහා පුළුල් ක්‍රියාමාර්ග රාමුවක් ඉදිරිපත් කරයි. එහි ඇති නිර්දේශ 40 ක්ෂේත්‍ර 7 කට බෙදා ඇත:
 - » මුදල් විශුද්ධීකරණයට එරෙහි (AML) / ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීමට එරෙහි (CFT) ප්‍රතිපත්ති සහ සම්බන්ධීකරණය
 - » මුදල් විශුද්ධීකරණය සහ රාජසන්තක කිරීම
 - » ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම සහ සමූලඝාතන ආයුධ ව්‍යාප්තියට අරමුදල් සැපයීම
 - » වැළැක්වීමේ පියවර
 - » නීතිමය පුද්ගලයින්ගේ (legal persons) සහ විධිවිධානවල විනිවිදභාවය සහ ප්‍රතිලාභී හිමිකාරීත්වය
 - » අදාළ බලධාරීන්ගේ සහ අනෙකුත් ආයතනවල බලතල සහ වගකීම්
 - » ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතාව

FATF හි 8 වන නිර්දේශය වැදගත් වන්නේ ඇයි?

8 වන නිර්දේශය ලාභ නොලබන සංවිධාන (NPOs) පිළිබඳව වන අතර, FATF ප්‍රමිතීන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ඇතිවන අනිසි ප්‍රතිඵල නිසා ලාභ නොලබන සංවිධානවලට අහිතකර බලපෑමක් නොවන බව සහතික කිරීම මෙයින් අපේක්ෂා කෙරේ.

- » FATF හි NPO නිර්වචනයට ඇතුළත් වන සංවිධාන හඳුනා ගැනීමටත්, ඔවුන්ගේ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීමේ සහ මුදල් විශුද්ධීකරණයේ අවදානම් තක්සේරු කිරීමටත් රටවලට FATF නිර්දේශ කරයි.
- » මේ සඳහා රටවල් විසින් අනුගමනය කරනු ලබන ඕනෑම ක්‍රියාමාර්ගයක් ඉලක්කගත, සමානුපාතික සහ අවදානම් මත පදනම් වූ ඒවා විය යුතු අතර, නීත්‍යානුකූල NPO ක්‍රියාකාරකම්වලට අනවශ්‍ය ලෙස බාධා කිරීම් හෝ අධෛර්යමත් කිරීම් සිදු නොකළ යුතුය.
- » ප්‍රමාණවත් අභ්‍යන්තර පාලනයන් සහ ස්වයං-නියාමන ක්‍රියාමාර්ග පවතින බැවින් හෝ දැනටමත් නියාමන පාලනයන්ට යටත් වී ඇති බැවින් බොහෝ NPO අඩු අවදානම් මට්ටමක පවතින බව FATF ප්‍රකාශ කරයි. එවැනි අවස්ථාවලදී "අතිරේක ක්‍රියාමාර්ග අවශ්‍ය නොවන බව" FATF පවසයි.
- » අප ශ්‍රී ලංකාවේ තත්ත්වය අධ්‍යයනය කළහොත්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන මහලේකම් කාර්යාලය විසින් සිවිල් සමාජ සංවිධාන (CSOs) මත, විශේෂයෙන්ම උතුරු සහ නැගෙනහිර මානව හිමිකම් ක්ෂේත්‍රයේ වැඩ කරන සංවිධාන මත පවතින ලද බොහෝ ක්‍රියාමාර්ග, FATF හි හොඳම ප්‍රායෝගික මාර්ගෝපදේශවලට අනුකූල නොවේ. මන්ද ඒවා ඉලක්කගත නොවන, අසමානුපාතික සහ අවදානම් මත පදනම් නොවූ ඒවා බැවිනි. වැඩි විස්තර සඳහා **2 සහ 3 සටහන්** බලන්න.

FATF නිර්දේශයන්ට අනුව සිවිල් සමාජ සංවිධාන / රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන (CSOs/NGOs) සමඟ

රටවල් කටයුතු කළ යුත්තේ කෙසේද?

- NPO සංවිධාන ත්‍රස්තවාදී අරමුදල් සැපයීමේ අවදානමකට ලක්ව තිබේද යන්න තීරණය කිරීම සඳහා රටවල් විසින් ඇගයීම් සිදු කළ යුතු බව FATF සඳහන් කරයි.
- මෙම ඇගයීම් මත පදනම්ව, සියලුම NGO සංවිධාන මත පොදු තහංචි (Blanket restrictions) පැනවීම වෙනුවට, ගැලපෙන නියාමන ප්‍රතිචාරයන් අනුගමනය කිරීමට FATF රටවලට නිර්දේශ කරයි.
- නීත්‍යානුකූල NPO වල ක්‍රියාකාරකම්වලට බාධා පැමිණවීම වැළැක්වීම සඳහා "ඉලක්කගත, සමානුපාතික සහ අවදානම්-සංවේදී" පාලනයන්හි වැදගත්කම FATF අවධාරණය කරයි.
- ශ්‍රී ලංකාවේ, මහ බැංකුවේ චක්‍රලේඛ මගින් තනි තනි NGO මගින් ඵල්ලු වන අවදානම් මට්ටම පිළිබඳ තක්සේරුවක් නොකර, පොදු ක්‍රියාමාර්ග නියම කරනු ලබන අතර, එමගින් 8 වන නිර්දේශය උල්ලංඝනය වේ. වැඩි විස්තර සඳහා **2 සටහන බලන්න**.

රටවල් විසින් අනුගමනය කළ යුතු හොඳම FATF භාවිතයන් මොනවාද?

- 8 වන නිර්දේශය වැරදි ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අහිතකර ප්‍රතිඵල පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමටත්, ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීමේ සහ මුදල් විශුද්ධීකරණයේ අවදානම් වටහා ගැනීමට සහ ඒවා අවම කිරීමටත්, 'රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික අංශ අතර මෙන්ම ලාභ නොලබන සංවිධාන (NPOs) සමඟ සහයෝගීතා සබඳතා' පැවැත්වීමේ වැදගත්කම FATF ආයතනය නැවතත් අවධාරණය කරයි. එබැවින්, **FATF ප්‍රමිතීන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට මෙන්ම අවදානම් තක්සේරුවක් සිදු කිරීම සඳහා ද සංවාදශීලීව කටයුතු කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.**
- **අත්තනෝමතික සහ පොදු ක්‍රියාමාර්ග මගින් කුඩා සංවිධාන මූල්‍ය පද්ධතියෙන් බැහැර කිරීමට (Financial exclusion) ලක්වන අතර,** එමගින් මානව හිමිකම් කටයුතු සහ සංවර්ධනය කෙරෙහි අහිතකර බලපෑමක් ඇති කරන බව FATF පිළිගනී.
- FATF පෙන්වා දී ඇති පරිදි, **පොදු සහ අත්තනෝමතික ක්‍රියාමාර්ග මගින් මූල්‍ය ප්‍රවාහයන් අනිතික මාර්ග වෙත යොමු විය හැකි අතර,** එමගින් FATF **ප්‍රමිතීන්ගේ අරමුණ බිඳ වැටේ. මෙය ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීමේ සහ මුදල් විශුද්ධීකරණයේ අවදානම වැඩි කරනු ඇත.**
- බැංකු සම්බන්ධයෙන් ගත් කල, NPO එකක අවදානම තක්සේරු කිරීමේදී, එම සංවිධානය සතු අභ්‍යන්තර අවදානම් අවම කිරීමේ පියවරයන් බැංකු විසින් සැලකිල්ලට ගත යුතුය. බැංකු සම්බන්ධයෙන් ගත් කල, ලාභ නොලබන සංවිධානයක (අවදානම තක්සේරු කිරීමේදී, එම සංවිධානය තමන්ගේ ආයතනය සහ මෙහෙයුම් පුරා පවතින අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ක්‍රියාවට නංවා ඇති නියාමන අවශ්‍යතා, ස්වයං-නියාමන හෝ වෙනත් අවදානම් අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග සහ ක්‍රියා පටිපාටි පිළිබඳව බැංකු විසින් සැලකිල්ලට ගත යුතු බව FATF ආයතනය ප්‍රකාශ කරයි.
- "සුළු අවදානමක්" (Residual risk) ඇති අවස්ථාවකදී පවා, නීත්‍යානුකූල NPO ක්‍රියාකාරකම් ඉදිරියට ගෙන යාමට ඉඩ සැලසෙන පරිදි, එම අවදානම නිසි ආරක්ෂිත පියවරයන් මගින් ප්‍රමාණවත් ලෙස අවම කළ හැකිද යන්න මූල්‍ය ආයතන තක්සේරු කළ යුතු බව FATF පවසයි.

අන්‍යෝන්‍ය ඇගයීමක් (Mutual Evaluation) යනු කුමක්ද?

- FATF විසින් අන්‍යෝන්‍ය ඇගයීම් පවත්වනු ලබන අතර, ඒවා මුදල් විශුද්ධීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීමට එරෙහි ක්‍රියාමාර්ගවල ක්‍රියාත්මක වීම සහ සඵලතාවය පිළිබඳ සමාලෝචන වේ.
- මේවා විවිධ රටවල සාමාජිකයින් විසින් තවත් රටක් ඇගයීමට ලක් කරන සම-සමාලෝචන (Peer reviews) වේ.
- අන්‍යෝන්‍ය ඇගයීම් වාර්තා මගින් රටක මුදල් විශුද්ධීකරණයට එරෙහි සහ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීමට එරෙහි පද්ධතීන් පිළිබඳ ගැඹුරු විස්තරයක් සහ විශ්ලේෂණයක් මෙන්ම පද්ධතිය තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ඉලක්කගත නිර්දේශයන් ද සපයයි.
- අන්‍යෝන්‍ය ඇගයීමකදී, ඇගයීමට ලක්වන රට මූල්‍ය පද්ධතියේ අවභාවිතයන් වැළැක්වීම සඳහා තමන් සතුව ඵලදායී ආරක්ෂක රාමුවක් ඇති බව ඔප්පු කළ යුතුය.

- අනන්‍යතා ඇගයීමක් සඳහා මාස 18ක් දක්වා ගත විය හැකි අතර ඊට සෘජු ක්ෂේත්‍ර වාරිකවක් (On-site visit) ඇතුළත් වේ. සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට (CSOs) මෙම ක්‍රියාවලිය සඳහා පරිපූරක වාර්තාවක් (Shadow report) ඉදිරිපත් කළ හැකිය.
- ශ්‍රී ලංකාව මේ වන විට අනන්‍යතා ඇගයීමකට භාජනය වෙමින් පවතින අතර, FATF හි ක්ෂේත්‍ර වාරිකාව 2026 ඔක්තෝබර් 26 සිට නොවැම්බර් 6 දක්වා පැවැත්වීමට නියමිතය.

රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන අන්තර්ගතය ලෙස අවදානම් වර්ගීකරණයට ලක්කිරීම (Arbitrary Risk Classification)

- දැනට සිදුවෙමින් පවතින අනන්‍යතා ඇගයීම් ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් NPO වල අවදානම් තක්සේරුවක් සිදු කරන ලදී. 2026 ජනවාරි මාසයේ වාර්තාව නිගමනය කරන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ **ලාභ නොලබන අංශය** තුළ පවතින සමස්ත ත්‍රස්තවාදී අරමුදල් සැපයීමේ (TF) අවදානම **"අඩු සිට මධ්‍යම"** (Low to medium) මට්ටමක පවතින බවයි — සංසන්දනාත්මකව **බැංකු සහ මුදල් සමාගම් "මධ්‍යම සිට ඉහළ"** (Medium to high) මට්ටමක පවතී.
- මෙම තක්සේරුව මගින් පරිසර, සෞඛ්‍ය, සනීපාරක්ෂක සහ ව්‍යවසායකත්ව සංවර්ධන සංවිධාන **"අඩු අවදානම්"** ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇත. ඊට හේතු ලෙස දක්වන්නේ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීමේ අනිසි භාවිතයන් පිළිබඳ සාක්ෂි නොමැති වීම, ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් භෞතිකව පරීක්ෂා කිරීමට ඇති හැකියාව සහ සක්‍රීය ත්‍රස්තවාදී තර්ජනවලින් ඔවුන්ට ඇතැයි සැලකෙන දුරස්ථභාවයයි.
- කෙසේ වෙතත්, මානව හිමිකම් සහ සහන සේවා සංවිධාන **"මධ්‍යම-අඩු අවදානම්"** (Medium-low risk) ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇත. එහෙත්, වාර්තාව මෙම ඉහළ ශ්‍රේණිගත කිරීම සනාථ කිරීමට කිසිදු සාක්ෂියක් සපයන්නේ නැත. ඒ වෙනුවට, මෙම තක්සේරුව බොහෝ දුරට රඳා පවතින්නේ බුද්ධි අංශ සහ නම් සඳහන් නොකළ 'අංශ විශේෂඥයින්ගේ' අදහස් මතය. ඔවුන් පවසන්නේ මෙම සංවිධාන ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීමේ අරමුණු සඳහා අනිසි ලෙස භාවිතා වීමේ ප්‍රවණතාවක් පැවතිය හැකි බවයි.
- විශේෂයෙන්ම අධි-අවදානම් සහිත ලෙස සැලකෙන ප්‍රදේශවල ක්‍රියාත්මකවන මානව හිමිකම් සහ සහන සේවා කටයුතුවල නිරත ඇතැම් සංවිධාන **බුද්ධි අංශ** විසින් දිගටම **නිරීක්ෂණය** කරන බව වාර්තාව සඳහන් කරයි. එහෙත්, එම සංවිධාන හඳුනා ගැනීමට භාවිතා කරන ලද නිශ්චිත නිර්ණායකයන් මොනවාද යන්න හෝ ඒවා ඉහළ අවදානමක් සහිත ආයතන ලෙස සැලකීමට පදනම් වූ හේතු එහි පැහැදිලි කර නැත.
- මෙය NPO පිළිබඳ FATF හි 8 වන නිර්දේශයට පටහැනි වන අතර, එමඟින් රටවල් **"ඉලක්කගත, සමානුපාතික සහ අවදානම් මත පදනම් වූ ක්‍රියාමාර්ග"** අනුගමනය කළ යුතු බව **පැහැදිලිවම ඉල්ලා සිටිය**වේ. වත්මන් ප්‍රවේශය වෙනුවට විදේශීය අරමුදල් ලැබීමේ සැක සහිත එකක් ලෙස සලකන අතර, එය විදේශීය අරමුදල් ලබන සිවිල් සමාජය කෙරෙහි සමාජයීය **අපකීර්තියක් (Stigmatization)** ඇති කිරීමට දායක වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ සිවිල් සංවිධාන අවකාශය ආරක්ෂා කිරීම: FATF අවියක් ලෙස යොදා ගැනීම තුළින් සිවිල් සමාජයට ඇති බලපෑම

1. ශ්‍රී ලංකාවේ සිවිල් සංවිධාන අවකාශයේ (Civic Space) වත්මන් තත්ත්වය කුමක්ද?

ශ්‍රී ලංකාවේ වත්මන් මුදල් විශුද්ධීකරණයට සහ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීමට එරෙහි (AML/CFT) රාමුව, සිවිල් සංවිධාන අවකාශය සීමා කරන, සංවිධාන ගතවීමේ නිදහස අකර්මන්‍ය කරන සහ සිවිල් සමාජ සංවිධාන (CSOs) මර්දනකාරී නිරීක්ෂණ, බියගැන්වීම් සහ හිරිහැරවලට ලක් කරන ආකාරයෙන් වැඩි වැඩියෙන් භාවිතා වේ.

ශ්‍රී ලංකා රජය පවසන්නේ මෙම ක්‍රියාමාර්ග FATF ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල වීමට අවශ්‍ය බව වුවද, වත්මන් ක්‍රියාමාර්ග බොහොමයක් FATF හි මූලික අවශ්‍යතාවය වන මෙම "ඉලක්කගත, සමානුපාතික සහ අවදානම් මත පදනම් වූ" විය යුතු යන්නට පටහැනි බව සාක්ෂි මගින් පෙන්වනු ලබයි.

සිවිල් සමාජ සංවිධාන, විශේෂයෙන්ම උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල, දැඩි පරීක්ෂාවට, නිරීක්ෂණයට සහ හිරිහැරවලට ලක්වන අතර එමඟින් ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් සීමා වන අතර මූල්‍ය සේවා ලබා ගැනීමට බාධා ඇති වේ. ඔවුන්:

- ප්‍රශ්න කිරීම් සඳහා ත්‍රස්ත විමර්ශන කොට්ඨාසය (TID) වෙත කැඳවනු ලැබේ.
- සිවිල් ඇඳුමින් සැරසුණු නිලධාරීන් CSO කාර්යාලවලට පැමිණ ඔවුන්ගේ කාර්ය මණ්ඩලය, ව්‍යාපෘති ආදිය පිළිබඳ තොරතුරු ඉල්ලා සිටියි.
- අතුරුදහන් වූවන්ගේ පවුල් වැනි සංවිධාන ජාල මෙන්ම CSO වෙත ආරක්ෂක අංශවලින් දුරකථන ඇමතුම් ලැබෙන අතර, ඔවුන්ගේ උත්සව, සැලසුම් කර ඇති විරෝධතා පිළිබඳ තොරතුරු ඉල්ලා සිටියි.
- දිවයින පුරා පවතින CSO සංවිධාන බැංකු ගිණුම් විවෘත කිරීමේදී සහ විදේශීය අරමුදල් ලබා ගැනීමේදී අභියෝගවලට මුහුණ දෙයි. මෙය බැංකුවෙන් බැංකුවට මෙන්ම එකම බැංකුවේ ශාඛා අතර පවා වෙනස් වේ.

2. ශ්‍රී ලංකාවේ නීති, රීති සහ ක්‍රියාමාර්ග FATF ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලද?

නැත. ඇතැම් ශ්‍රී ලාංකීය නීති, රීති සහ ක්‍රියාමාර්ග FATF ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල නොවේ. මෙය ඇතැම් FATF නිර්දේශයන්ට ශ්‍රී ලංකාව අනුකූල නොවන හෝ අර්ධ වශයෙන් අනුකූල වන රටක් ලෙස හඳුනා ගැනීමේ අවදානමක් ඇති කරයි.

රජයේ ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ලාභ නොලබන සංවිධාන (NPOs) පිළිබඳ FATF හි 8 වන නිර්දේශයට පටහැනි වේ. එම නිර්දේශය මගින් "ඉලක්කගත, සමානුපාතික සහ අවදානම් මත පදනම් වූ ක්‍රියාමාර්ග" අනුගමනය කරන ලෙස රටවල්වලින් පැහැදිලිවම ඉල්ලා සිටින අතර, බොහෝ ලාභ නොලබන සංවිධාන (NPOs) සහජයෙන්ම අඩු අවදානමක් සහිත ඒවා බව පිළිගනී (**FATF පිළිබඳ වැඩිදුර තොරතුරු සඳහා සටහන 1 බලන්න**). එසේ වුවද, දැනට ලංකාවේ පවතින ප්‍රවේශය මගින් විදේශීය අරමුදල් ලැබීම සැකකටයුතු දෙයක් ලෙස සලකනු ලබන අතර, එය විදේශීය අරමුදල් ලබන සිවිල් සමාජ සංවිධාන කෙරෙහි සමාජයීය වශයෙන් අනිසි අපකීර්තියක් ඇති කිරීමට දායක වේ.

3. FATF ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල නොවන ශ්‍රී ලංකාවේ නීති, රීති සහ ක්‍රියාමාර්ග මොනවාද?

1. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය (FIU) විසින් සියලුම බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත නිකුත් කරන ලද 2019 මැයි 23 දිනැති අංක 01/19 දරන චක්‍රලේඛය.

- ස්වේච්ඡා සමාජ සේවා සංවිධාන (VSSO) පනත යටතේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ ජාතික ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වී නොමැති එහෙත් විදේශීය අරමුදල් ලබන රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයක් (NGO) සමඟ ගනුදෙනු කිරීමේදී, සෑම මූල්‍ය ආයතනයක්ම දැඩි සහ අතිරේක විමර්ශන ක්‍රියාමාර්ග (enhanced due diligence measures) අනුගමනය කළ යුතු බවට නියම කරන 2016 අංක 01 දරන මූල්‍ය ආයතන (පාරිභෝගික විමර්ශන) රීතිවල 51 වන රීතිය මෙම චක්‍රලේඛය මගින් උපුටා දක්වයි. අදාළ වන අවස්ථාවලදී, බැංකුව විසින් 2006 අංක 06 දරන මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනතේ (FTRA) 7 වන වගන්තිය යටතේ එම රාජ්‍ය නොවන සංවිධානය පිළිබඳව මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය (FIU) වෙත වාර්තා කරනු ලැබිය හැකිය.
- යම් මූල්‍ය ගනුදෙනුවක් කිසියම් නීතිවිරෝධී ක්‍රියාවකට හෝ අපරාධ වරදකට සම්බන්ධ විය හැකි බවට සැක කිරීමට බැංකුවට සාධාරණ හේතු තිබේ නම්, ඒ පිළිබඳව මහ බැංකුවේ මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය (FIU) වෙත බැංකුව විසින් දැනුම් දිය යුතු බව මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනතේ (FTRA) 7 වන වගන්තියේ සඳහන් වේ.
- මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනතේ (FTRA) 7 (2) (c) වගන්තියට අනුව, බැංකුව විසින් මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය (FIU) වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලබන වාර්තාවෙහි 'එම ආයතනය (බැංකුව) තුළ සැකය මතු වීමට බලපෑ පදනම' සඳහන් කළ යුතුය. එනම්, එම සැකය සාධාරණ හේතු මත පදනම් වූවක් විය යුතු අතර, එය පදනම් විරහිත, ව්‍යාජ හෝ අන්තනෝමතික එකක් නොවිය යුතුය.
- සිවිල් සමාජ සංවිධානයක් (CSO) රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වී නොමැති නම්, එම සංවිධානයේ ගිණුමට මුදල් බැර කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට 01/2019 දරන චක්‍රලේඛය මගින් බැංකුවලට නියම කර නැත. එයින් බැංකුවලට නියම කරනු ලබන්නේ දැඩි සහ අතිරේක විමර්ශන ක්‍රියාමාර්ග (enhanced due diligence) සිදු කිරීමට පමණි.
- රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වී නොමැති රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයකට (NGO) ලැබුණු අරමුදල්, අපරාධ වරදක් සිදු කිරීම සඳහා භාවිත විය හැකි බවට සාධාරණ සැකයක් පවතින අවස්ථාවලදී, බැංකුව විසින් මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය (FIU) වෙත ලිඛිත වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
- යම් සිවිල් සමාජ සංවිධානයක් (CSO) රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වී නොමැති වූ පමණින්ම, එම සංවිධානයට ලැබෙන විදේශීය අරමුදල් ප්‍රේෂණය කිරීම (ගිණුම්වලට බැර කිරීම) ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට බැංකුවලට බලකරන කිසිදු නීතියක් හෝ රෙගුලාසියක් මේ දක්වා සම්මත වී නොමැත.
- නමුත්, ප්‍රායෝගිකව ගත් කල, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ ජාතික ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වී නොමැති නම්, එම සංවිධානවලට ලැබෙන විදේශීය අරමුදල් ඔවුන්ගේ ගිණුම්වලට බැර කිරීම බැංකු විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලබන අතර, ඔවුන්ට විදේශීය අරමුදල් තම ගිණුම්වලට බැර කරවා ගැනීමට අවශ්‍ය නම් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ ජාතික ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වන ලෙස බැංකු විසින් බලකර සිටියි.
- එමෙන්ම, අදාළ අරමුදල් ත්‍රස්තවාදය සඳහා භාවිත වනු ඇතැයි කීමට කිසිදු සාධාරණ සැකයක් නොමැතිව වුවද, බැංකු විසින් මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනතේ 7 වන වගන්තිය යටතේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ වාර්තා මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය (FIU) වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලබයි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ප්‍රශ්න කිරීම් සඳහා ත්‍රස්ත විමර්ශන කොට්ඨාසය (TID) වෙත සිවිල් සමාජ සංවිධාන කැඳවීම් සිදුවේ.
- මෙය රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවලට නිදහසේ ක්‍රියාත්මක වීමට බාධා පමුණුවන අතර, ඔවුන් විසින් සේවය සලසනු ලබන ප්‍රජාවන්ට ද අහිතකර ලෙස බලපායි.

2. 2024 දෙසැම්බර් මාසයේදී රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ ජාතික ලේකම් කාර්යාලය විසින් නිකුත් කරන ලද උපදෙස්.

- 2024 දෙසැම්බර් 12 වන දින, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ ජාතික ලේකම් කාර්යාලය විසින් සියලුම දේශීය හා ජාත්‍යන්තර NGO වෙත වෙනත් නීතියක් යටතේ ලියාපදිංචි වී තිබුණද, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන මහලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වන ලෙස උපදෙස් නිකුත් කරන ලදී.
- එහි දැක්වෙන්නේ CSO එකක් ලියාපදිංචිය සඳහා අයදුම්පතක් ඉදිරිපත් කළ පසු, එම අයදුම්පත ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය (MOD) වෙත "අනුමැතිය (Clearance) සඳහා" යවන බවයි. ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශයෙන් අනුමැති වාර්තා ලැබුණු විට, එහි "ප්‍රශ්නයක් ඇති බව" මහලේකම් කාර්යාලයට පෙනී ගියහොත් ලියාපදිංචිය ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ.
- මෙම උපදෙස් මාලාව තුළ 'ගැටලුවක්' යන්න **අර්ථ දක්වා නොමැත**. එමෙන්ම, ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය (MOD) හෝ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ලේකම් කාර්යාලය විසින් අදාළ තක්සේරුව සිදු කර, එහි 'ගැටලුවක්' පවතින බවට නිගමනයකට එළඹීම සඳහා පදනම් කරගන්නා නියමිත වාස්තවික නිර්ණායකයන් ද එහි සඳහන් කර නොමැත.
- ලියාපදිංචි වීමේ ඉල්ලුම්පත්‍රය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට එරෙහිව අභියාචනා කළ හැකි ක්‍රම පිළිබඳව එහි සඳහන් කර නැත. එමෙන්ම, ලියාපදිංචි වීමේ ඉල්ලුම්පත්‍රය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමෙන් පසුව එම සංවිධානයේ තත්ත්වය කුමක්ද යන්න පිළිබඳව, විශේෂයෙන්ම එය දැනටමත් වෙනත් නීතියක් යටතේ ලියාපදිංචි වී ඇති ආයතනයක් නම්, කිසිදු සඳහනක් කර නොමැත.

3. මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරන ලද 2025 අප්‍රේල් 4 දිනැති අංක 01/2025 දරන චක්‍රලේඛය.

- අමාත්‍යාංශවලින් අනුමැතිය පිළිබඳ වාර්තා ලබා ගැනීමට කාලය ගත විය හැකි බැවින්, "රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයක් ලෙස ලියාපදිංචිය සඳහා සුදුසුකම් ලැබීමේ තහවුරු කිරීමේ ලිපියක්" පදනම් කරගෙන NGO වලට බැංකු ගිණුම් විවෘත කළ හැකි බව චක්‍රලේඛයේ සඳහන් වේ.
- කෙසේ වෙතත්, බැංකු ගිණුමක් විවෘත කිරීම සඳහා VSSO පනත යටතේ ලියාපදිංචි සහතිකයක් ඉදිරිපත් කිරීමට හෝ අමාත්‍යාංශවලින් අනුමැතිය ලබා ගැනීමට NGO වලට **නීතිමය අවශ්‍යතාවයක් නොමැත**.
- උදාහරණයක් ලෙස, සමාගම් පනත යටතේ ඇපයෙන් සිමිත (ලාභ නොලබන) සමාගමක් ලෙස සංස්ථාපිත NGO එකකට බැංකු ගිණුමක් විවෘත කිරීම සඳහා අදාළ ලේඛන බැංකුවකට ඉදිරිපත් කළ හැකිය.
- තහවුරු කිරීමේ ලිපියක් ඉදිරිපත් කිරීමේ අවශ්‍යතාවය ඇතුළත් කිරීමෙන්, මෙම චක්‍රලේඛය ලියාපදිංචිය සඳහා වන නීතිමය අවශ්‍යතාවලින් ඔබ්බට යයි.

4. මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත (FTRA), මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ පනත (PMLA) සහ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම මර්දනය කිරීමේ සම්මුති පනත (CSTFA) සඳහා යෝජිත සංශෝධන — **සටහන 4 බලන්න.**

FATF ප්‍රමිතීන් අවහාවිත කිරීමේ බලපෑම

සිවිල් සමාජ සංවිධාන මූල්‍ය පද්ධතියෙන් බැහැර කිරීම

- රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ ජාතික ලේකම් කාර්යාලය විසින් සිවිල් සමාජ සංවිධාන (CSO) මත පටවා ඇති බොහෝ ක්‍රියාමාර්ග, උදාහරණ ලෙස ඔවුන්ගේ ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රතිලාභීන් සහ සියලුම පරිත්‍යාගශීලීන් හෝ දේශීය හවුල්කරුවන් පිළිබඳ තොරතුරු සැපයීමේ ඉල්ලීම FATF හි හොඳම ප්‍රායෝගික මාර්ගෝපදේශවලට අනුකූල නොවේ. මන්ද ඒවා ඉලක්කගත හෝ අවදානම මත පදනම් වූ ඒවා නොවන අතර අසමානුපාතික බැවිනි.
- රජය විසින් ගනු ලබන පොදු සහ අත්තනෝමතික ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන්, විශේෂයෙන්ම යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල සහ මානව හිමිකම් ගැටලු සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරන සිවිල් සමාජ සංවිධාන (CSO) තර්ජනයක් ලෙස සැලකීමට මග පාදා ඇත.

ප්‍රධාන ගැටලුවක් වන්නේ බැංකු සහ මූල්‍ය ආයතන විසින් මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය (FIU) නිකුත් කරන චක්‍රලේඛ වැරදි ලෙස අර්ථකථනය කිරීමයි. ඒවා වන්නේ:

- රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ ජාතික ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වී නොමැති සංවිධානවලට විදේශීය ආධාර බැර කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම;
- සංවිධාන, සමාගම් පනත වැනි වෙනත් නීති යටතේ නිත්‍යානුකූලව ලියාපදිංචි වී ඇති විට පවා, අනිවාර්යයෙන්ම රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ ජාතික ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වන ලෙස ඉල්ලා සිටීම;
- ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම හෝ මුදල් විශුද්ධීකරණයට අදාළව සාධාරණ සැකයකින් තොරව සංවිධාන පිළිබඳව මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය (FIU) වෙත වාර්තා කිරීම;
- විදේශීය අරමුදල් ලැබීමේ කරුණ පමණක් හේතු කොටගෙන, ත්‍රස්ත විමර්ශන කොට්ඨාසය (TID) විසින් ප්‍රශ්න කිරීම් සඳහා කැඳවීම සහ ආරක්ෂක අංශවල දැඩි විමර්ශන හා නිරීක්ෂණයට ලක් කිරීම.

මූල්‍ය සේවා ලබා ගැනීම පිළිබඳව CSO සංවිධාන 100ක් අතර කරන ලද සමීක්ෂණයකින් මූල්‍ය පද්ධතියට ඇතුළත් වීමට ඇති සැලකිය යුතු බාධා හෙළි විය:

- ප්‍රතිචාර දැක්වූවන්ගෙන් 69%ක් විදේශීය අරමුදල් වෙත ප්‍රවේශ වීමේ දුෂ්කරතා පවතින බව සඳහන් කළ අතර, එය ඔවුන්ගේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවට අහිතකර ලෙස බලපා ඇත.
- එවැනි දුෂ්කරතා අත්විඳි ප්‍රතිචාර දැක්වන්නන් අතරින් 42%ක්, විදේශීය අරමුදල් ලබාගැනීමේ පූර්ව කොන්දේසියක් ලෙස රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි වීම බැංකු විසින් අවශ්‍ය කර ඇති බව සඳහන් කළහ. කෙසේ වෙතත්, එවැනි අවශ්‍යතාවයක් සඳහා පැහැදිලි නීතිමය පදනමක් නොමැත.
- ලාභ නොලබන සංවිධාන (NPOs) අතරින් 50%ක් නව බැංකු ගිණුම් විවෘත කිරීමේදී දුෂ්කරතා ඇති බව වාර්තා කළ අතර, එය මූලික බැංකු සේවා වෙත ප්‍රවේශ වීමේ පුළුල් බාධාවන් පවතින බව පෙන්නුම් කරයි.
- NPO වලින් 37% කගෙන් ගනුදෙනු සිදු කිරීම සඳහා අතිරේක ලේඛන/තොරතුරු ඉදිරිපත් කරන ලෙස ඉල්ලා ඇත.
- NPO වලින් 32% ක් බැංකු ගනුදෙනු සිදු කිරීමේදී ප්‍රමාදයන් අත්විඳ ඇත.
- NPO වලින් 22% ක් තමන්ගේ ගිණුම්වලින් මුදල් ලබා ගැනීමේ/තැන්පත් කිරීමේ දුෂ්කරතාවලට මුහුණ දී ඇත.
- NPO වලින් 57% ක් බැංකු සේවා ලබා ගැනීමේදී නිතර ගැටලුවලට මුහුණ දෙයි.
- 17.5% ක් නිරන්තරයෙන් ගැටලුවලට මුහුණ දෙයි.
- කිසිදු ගැටලුවකට මුහුණ නොදුන්නේ 17% ක් පමණි.

බලපෑම

මෙම තත්ත්වය දේශීය සංවිධාන සඳහා, විශේෂයෙන් කොළඹින් පිටත ක්‍රියාත්මක වන කුඩා ප්‍රජා මූලික සංවිධාන සඳහා, බරපතල ප්‍රතිවිපාක ඇති කර ඇත. මෙම සංවිධාන කාන්තා ප්‍රධානත්වයෙන් යුත් පවුල්වලට සහාය සැපයීම, මනෝසමාජීය සහාය ලබාදීම, නීතිමය ආධාර සැපයීම, ජීවනෝපාය වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ මානුෂීය සහන සේවා ලබාදීම සඳහා ජාත්‍යන්තර අරමුදල් මත රඳා පවතී. අරමුදල් ලබාගැනීමේ දුෂ්කරතා හේතුවෙන්, අවදානමට ලක්වූ ප්‍රජාවන්ට සේවා සැපයීම ද දුර්වල වී ඇත.

- ලාභ නොලබන සංවිධාන (NPOs) අතරින් 43%ක් සඳහන් කළේ, එවැනි අනුකූලතා (compliance) අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා වැඩි කාලයක් ගෙන ප්‍රතිචාර දක්වා ඇති බවයි. මෙය පරිපාලනමය බර වැඩිවීමක් පවතින බවට ඉඟි කරයි.
- ප්‍රතිචාර දක්වන්නන්ගෙන් 21% කට එවැනි අවශ්‍යතා හේතුවෙන් ව්‍යාපෘති හෝ ක්‍රියාකාරකම් කල් දැමීමට සිදු විය.
- මූල්‍ය සේවා වෙත ප්‍රවේශය සීමා වීමේ ප්‍රධානතම ප්‍රතිවිපාකය වූයේ, ප්‍රදායකයා/ව්‍යාපෘති කාලසීමා සමග අනුකූල වීමට නොහැකි වීමයි. මෙය ප්‍රතිචාර දක්වන්නන්ගෙන් 45%කට බලපා ඇති බව වාර්තා විය.
- ප්‍රතිචාර දක්වන්නන්ගෙන් 37%ක් කාර්ය මණ්ඩල වැටුප් ගෙවීමේදී දුෂ්කරතා අත්විඳ ඇති අතර/හෝ රැකියා අවසන් කිරීමට (සේවයෙන් ඉවත් කිරීමට) සිදුව ඇති බව වාර්තා විය.
- ප්‍රතිචාර දක්වන්නන්ගෙන් 31.5%ක් කීර්තිනාමයට හානි සිදුව ඇති බව වාර්තා කළහ.
- මෙවැනි අභියෝග ඔවුන් සේවය සැපයූ ප්‍රතිලාභ ලබන ප්‍රජාවන්ට සේවා සැපයීමට බලපා ඇති බව ප්‍රතිචාර දක්වන්නන්ගෙන් 29%ක් සඳහන් කළහ.

“ නියමිත කාලය තුළ ව්‍යාපෘති අවසන් කිරීමට අපට නොහැකි විය, එබැවින් ප්‍රතිලාභීන්ට සේවා සැපයීමට ඇති අපගේ හැකියාව කෙරෙහි ප්‍රදායකයන්ගේ විශ්වාසය ගිලිහී යයි. ජීවනෝපාය ආධාර සහ දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් ප්‍රමාද වන අතර, එය දේශීය ප්‍රජාවන් තුළ අපගේ විශ්වාසනීයත්වයට බලපායි. ”

“ සංවිධානාත්මක සහ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ලේඛන සඳහා නැවත නැවතත් කරන ලද ඉල්ලීම් හරහා අප ගිහිගැරවලට ලක් විය. බැංකුව සෑම මාසයකම අපගේ සංවිධානයේ ලියාපදිංචි සහතිකය ඉල්ලා සිටියේය. මුදල් ජනතාවගේ යහපත සඳහා යොදවන බවට සාක්ෂි බැංකුව ඉල්ලා සිටියේය. ”

“ බොහෝ වෙලාවට බැංකුන් මග බැංකුවෙන් එන නිරන්තර වෙනස්කම් සහ පීඩනය නිසා අමාරුවෙන් වැඩ කරන්නේ, ඒ නිසා, ඔවුන් අපට සවිස්තරාත්මක තොරතුරු දුරකථනයෙන් ලේඛන ඉල්ලීම් කරන්නේ නැතුව ලියුම්/විමර්ශන මගින්ම ලිඛිතවම නිල වශයෙන් සන්නිවේදනය කරන්න කියලා අපි ඉල්ලා සිටිය යුතුයි. ”

FATF විසින් පිළිගෙන ඇත්තේ, ලාභ නොලබන සංවිධාන (NPOs) සඳහා පනවනු ලබන සාමාන්‍ය සහ අන්තර්ජාතික සීමාකිරීම් මගින් මූල්‍ය ඇතුළත්කරණය (financial inclusion) දුර්වල කළ හැකි බවත්, ඒ හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රවාහයන් නීතිමය නොවන මාර්ගවෙත (underground) යාමට ඉඩ සැලසෙන බවත්ය. එමඟින් ක්‍රිස්තවාදය සඳහා මුදල් සැපයීම (terrorism financing) මැඩපැවැත්වීමේ උත්සාහයන් ශක්තිමත් කිරීම වෙනුවට දුර්වල වීමට ඉඩ ඇති බවත්ය.

මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සඳහා මුදල් සැපයීම වැළැක්වීමේ(AML/CFT) නීති මගින් විධායක බලතල ව්‍යාප්ත කිරීම

මෑතකදී යෝජනා කර ඇති මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත (FTRA), මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ පනත (PMLA) සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මූල්‍ය සැපයීම මර්දනය කිරීමේ සම්මුතිය පනත (CSTFA) සඳහා වන සංශෝධන මගින්, විධායකයේ අභියෝග විධායක බලය (executive discretion) සහ දුර්වල ආරක්ෂක පියවර (safeguards) පිළිබඳ දැඩි කනස්සල්ලක් ඇති කරයි.

මෙම නීති තුන එකට කියවූ විට, ඒවා එකිනෙක සමග සමගාමීව ක්‍රියාත්මක වීමට අදහස් කර ඇති අතර, එමගින් පියවරෙන් පියවර බලපෑම් ඇති කරන (cascading effect) තත්ත්වයක් ඇති විය හැක. මෙම රාමු (frameworks) එකට ක්‍රියාත්මක වීමෙන් අතිරේකව සහ අතිවිෂාදනය වන නියාමන හා දඬුවම්මය ප්‍රතිවිපාක ඇතිවිය හැකි අතර, එමගින් පුද්ගලයන්ට ඇතිවන බලපෑම වැඩිවීමත්, ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂක පියවර නොමැතිව අනුපාතික නොවන ලෙස (disproportionately) ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් වලට මැදිහත්වීමක් සිදුවිය හැකි බවටත් හේතු විය හැක.

1. මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත සංශෝධනය කිරීමේ පනත් කෙටුම්පත

- මෙම පනත් කෙටුම්පත මගින් මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයේ (FIU) ප්‍රධානියාට පුළුල් නීති සම්පාදන බලතල (rule-making powers) ලබා දී ඇති අතර, එයට නීතිමය බලපෑමක් ඇති වන ආකාරයේ බැඳීම් සහිත නියෝග, චක්‍රලේඛ සහ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කිරීමේ බලයද ඇතුළත් වේ. මෙය පාර්ලිමේන්තු අධීක්ෂණයකින් තොරව සිදුවන බැවින්, FIU වෙත ප්‍රායෝගිකව නීති සම්පාදන බලතල පැවරීමක් ලෙස සැලකිය හැක. මෙය විශේෂයෙන් NPOs ක්‍රියාකාරීත්වය අඩපණ කිරීමට හේතුවක් වන අතර, පුළුල් හා පැහැදිලි ලෙස නිර්වචනය නොකළ නියාමන අවශ්‍යතා පරිපාලනමය ක්‍රියාමාර්ග හරහා පැනවිය හැකි බැවින්, එමගින් අත්තනෝමතික සහ පිඩනකාරී අනුකූලතා (compliance) බැඳීම් ඇතිවිය හැක.
- පුද්ගලයෙකුගේ හෝ සංවිධානයක මූල්‍ය ගනුදෙනු අත්හිටුවීමට FIU සතු කාලය වැඩ කරන දින හතේ සිට දින දහහතරක් (සති තුනකට ආසන්න කාලයක්) දක්වා දීර්ඝ කරයි. මෙය නිසි ක්‍රියාවලිය සහ විනිවිදභාවය පිළිබඳ බරපතල කනස්සල්ලක් ඇති කරන අතර මූල්‍ය ගනුදෙනු මත අත්තනෝමතික සීමාවන් පැනවීමට ඉඩ සලසයි, එමගින් මිනිසුන්ගේ ජීවනෝපාය සහ වාණිජ කටයුතුවලට අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකිය.
- පැහැදිලි, වාස්තවික නිර්ණායකයන්, විනිවිදභාවය, කාර්ය පටිපාටික ආරක්ෂණ ක්‍රමවේද සහ ස්වාධීන අධීක්ෂණ අධීක්ෂණයකින් තොර වූ පරිපාලනමය යාන්ත්‍රණයන් මගින්, දැඩි සම්බාධක සහ අනුකූලතා බැඳීම් පැනවීම හරහා, හිතූමතයට සහ එකිනෙකට පරස්පර ලෙස (ස්ථාවරත්වයකින් තොරව) නීතිය බලාත්මක කිරීමේ බරපතල අවදානමක් නිර්මාණය වේ.
- යෝජිත සංශෝධනය මගින් තවමත් නිශ්චිතව දක්වා නොමැති සීමාවකට වඩා වැඩි සියලුම ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමට බැඳුවලට අවශ්‍ය වේ. මෙය සාධාරණ සැකයක් මත පදනම් නොවන පොදු වාර්තාකරණ බැඳීමක් හඳුන්වා දෙන අතර FATF හි අවදානම් මත පදනම් වූ සහ සමානුපාතික ප්‍රවේශයෙන් බැහැර වේ. එය මූල්‍ය ආයතන මත සැලකිය යුතු පරිපාලනමය බරක් ද පටවයි.
- මෙම සංශෝධන මගින් මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය (FIU) වෙත ජාත්‍යන්තර ආයතන ද ඇතුළුව පුළුල් ලෙස තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීමට අවසර ලබා දෙන නමුත්, දත්ත රඳවා තබා ගැනීම, වරප්‍රසාදිත තොරතුරු ආරක්ෂා කිරීම හෝ පුද්ගලික දත්ත මකා දැමීම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂණ ක්‍රමවේදයන් ස්ථාපිත නොකරයි. මේ හේතුවෙන් පුද්ගලිකත්වය සහ සයිබර් ආරක්ෂණය පිළිබඳ දැඩි කනස්සල්ලක් මතුවෙයි.
- මහ බැංකු අධිපතිවරයාගේ සභාපතිත්වයෙන් යුත් ජාතික කමිටුවට, නියාමන ආයතන සහ අනෙකුත් පාර්ශ්වකරුවන් වෙත බලාත්මක උපදෙස් නිකුත් කිරීම සඳහා පුළුල් බලතල ලබා දී ඇති අතර, එම කාරණා අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත යොමු කිරීමේ හැකියාවද පවතී. මෙය ප්‍රායෝගිකව දැනට පවතින නීතිමය සහ ආයතනික වගවීමේ රාමු අභිබවා යාමට හෝ ඒවා අක්‍රීය කිරීමට හේතු විය හැකිය.

2. මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීමේ පනත (PMLA) සංශෝධනය කිරීමේ

පනත් කෙටුම්පත

- යෝජිත සංශෝධනය මගින්, විශේෂයෙන්ම වත්කම් හෝ මුදල් අත්හිටුවීම (freezing), රාජසන්නක කිරීම (forfeiture) සහ විමර්ශන ක්‍රියාමාර්ග සම්බන්ධයෙන්, විමර්ශන හා නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන බලධාරීන්ට පුළුල් හා පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ නොමැති අභිමත බලතල (discretionary powers) ප්‍රදානය කරයි.
- මෙයට ප්‍රමාණවත් ක්‍රියාපටිපාටිය ආරක්ෂණ නොමැති අතර, පුළුල් ලෙස ලබා දී ඇති වත්කම් අත්හිටුවීම (freezing) හා රාජසන්නක කිරීම (forfeiture) බලතල මගින්, දේපළ අයිතිවාසිකම්, ජීවනෝපාය සහ නිත්‍යානුකූල මූල්‍ය කටයුතු මත ආක්‍රමණශීලී ලෙස බාධා කිරීමට ඉඩ සලසයි.
- එහි අපැහැදිලි සහ ඕනෑම වඩා පුළුල් විධිවිධාන අඩංගු වන අතර, 'විශේෂ විමර්ශන ශිල්පීය ක්‍රම' (special investigation techniques) පාලනය කෙරෙන නිර්වචනය නොකළ ප්‍රමිති, ව්‍යුත්පන්න දේපළ අත්හිටුවීම (derivative property freezing) සහ 'නීතිවිරෝධී ක්‍රියාකාරකම්' වල විෂය පථය පුළුල් කිරීම ද ඊට ඇතුළත් වේ.
- මෙම පනත් කෙටුම්පත මගින්, දිවුරුම් ප්‍රකාශ බලතත්කාරයෙන් ලබා ගැනීම සහ මවාපෑමෙන් හෝ පරස්පර විරෝධී ප්‍රකාශ මත පැන නගින දණ්ඩනීය ප්‍රතිවිපාක හරහා, නිර්දෝෂිතාවය පිළිබඳ උපකල්පනය සහ ස්වයං-දෝෂාරෝපණයෙන් (තමන්ට එරෙහිව සාක්ෂි දීමෙන්) ආරක්ෂා වීම හීන කරන විමර්ශන යාන්ත්‍රණයන් නිර්මාණය කරයි.
- මෙම පනත් කෙටුම්පත, අවශ්‍යතාව, සමානුපාතිකභාවය, වගවීම හෝ අධීක්ෂණය සම්බන්ධ ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂණ නොමැතිව, විදේශ ආයතන සමග මූල්‍ය හා පුද්ගලික තොරතුරු පුළුල් ලෙස බෙදා ගැනීමට බලය ලබා දේ. කනස්සල්ලට කරුණක් වන්නේ, එය පාර්ලිමේන්තු අනුමැතියට පෙර නියාමන ක්‍රියාත්මක වීමට ඉඩ සලසන අතර, එමගින් නියෝජිත නීති සම්පාදනය (delegated legislation) පිළිබඳ පාර්ලිමේන්තු පාලනය දුර්වල කරයි.

3. ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම මර්දනය කිරීමේ සම්මුති පනත (CSTFA)

සංශෝධනය කිරීමේ පනත් කෙටුම්පත

- මෙම පනත් කෙටුම්පත, පොලිස් නිලධාරියෙකු විසින් නිකුත් කරන ලද වත්කම් තාවකාලිකව අත්හිටුවීමේ (freezing) නියෝග වල වලංගු කාලය දීර්ඝ කරයි. අධිකරණ අධීක්ෂණය නොමැතිව මෙවැනි දීර්ඝ කිරීමක්, FATF විසින් නිර්දේශ කර ඇති ආරක්ෂණ ක්‍රමවේදවලට සහ බොහෝ රටවල අනුගමනය කරන ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල නොවන අතර, ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂණයක් නොමැති බවට සැලකේ.
- යෝජිත සංශෝධනය මගින්, වත්කම් අත්හිටුවීමේ (Freezing Order) නියෝගයක් සම්බන්ධයෙන්, පොලිස් නිලධාරියෙකු විසින් උසස් අධිකරණයට ex parte (එක පාර්ශ්වයකින් පමණක්) අනුමත කිරීම සඳහා අයදුම් කිරීමේ කාලසීමාව දීර්ඝ කරයි.
- එක් පාර්ශ්වයකින් පමණක් කරන (Ex parte) අයදුම් කිරීම, අරමුදල් අත්හිටුවීමේ නියෝගයට භාජනය වන පුද්ගලයාගේ නියමිත නඩු ක්‍රියාවලින් සඳහා වන (due process) අයිතිවාසිකම් අඩපණ කරයි. අධිකරණ අධීක්ෂණය නොමැතිව වත්කම් අත්හිටුවීමේ නියෝග ක්‍රියාත්මකව පවතින කාලය දීර්ඝ කිරීම, මානව හිමිකම් ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල නොවන තත්ත්වයකි.
- අධිකරණ අධීක්ෂණය නොමැතිව වත්කම් දිගුකාලීනව අත්හිටුවීම, විශේෂයෙන්ම එය පුද්ගලයෙකුට මූලික අවශ්‍යතා සඳහා ප්‍රවේශය අහිමි කරන්නේ නම්, අමානුෂික සැලකීමක් ලෙස සලකනු ලැබිය හැකිය.

සිවිල් සමාජයට සම්බන්ධ විය හැක්කේ කෙසේද?

- ඔබ ශ්‍රී ලංකා සිවිල් සමාජ FATF ජාලයට සම්බන්ධ වීමට කැමති නම් හෝ FATF සහ එහි CSO වලට ඇති බලපෑම පිළිබඳ වැඩි විස්තර ලබා ගැනීමට කැමති නම්, කරුණාකර අම්බිකා සත්කුනාඥන් (Ambika Satkunanathan), csoslfatfnetwork@gmail.com හරහා සම්බන්ධ කර ගන්න.
- ඔබත් මෙවැනි ගැටලුවලට මුහුණ දී ඇත්නම් සහ ඒවා ජාලය සමඟ බෙදා ගැනීමට, විසඳුම් සෙවීමට සහ උපදේශන කටයුතුවල නිරත වීමට කැමති නම්, කරුණාකර අම්බිකා සත්කුනාඥන් (Ambika Satkunanathan), csoslfatfnetwork@gmail.com හරහා සම්බන්ධ කර ගන්න.
- මෙම සංක්ෂිප්ත සටහන් අනෙකුත් සිවිල් සමාජ සංවිධාන, පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්, බැංකු අංශයේ වෘත්තිකයන් සහ මාධ්‍ය සමඟද බෙදා ගන්න.
- මෙම සංක්ෂිප්ත සටහන් අනෙකුත් සිවිල් සමාජ සංවිධාන, පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්, බැංකු අංශයේ වෘත්තිකයන් සහ මාධ්‍ය සමඟද බෙදා ගන්න.

ශ්‍රී ලංකා සිවිල් සමාජ
FATF ජාලය

